

“SHUKUR XOLMIRZAYEVNING ‘BAHOR O‘TDI’ HIKOYASIDA INSON RUHIYATI, VAQT VA HAYOTIY KECHINMALAR”

Bo‘ronova Maftuna Shaymardon qizi

Termiz davlat universiteti Yuridik fakulteti 1-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada o‘zbek adabiyotining yorqin vakili Shukur Xolmirzayevning “Bahor o‘tdi” hikoyasi badiiy va mazmuniy jihatdan tahlil qilinadi. Hikoya markazida yosh qahramonlar — Mastura va Akobir — ning ichki dunyosi, hayotiy qarorlari, sog‘inch, mehr-muhabbat va vaqtning tez o‘tishi bilan bog‘liq kechinmalari yotadi. Asarda tabiat, ijtimoiy muhit va inson ruhiyati uyg‘unligi, hayotiy qarorlar va shaxsiy mas‘uliyat badiiy vositalar orqali jonli tasvirlangan. Maqolada hikoyadagi qahramonlar tizimi, muallifning realizmga asoslangan uslubi, shuningdek, hikoyaning ijtimoiy, ma‘naviy va falsafiy ahamiyati tahlil qilinadi.

KALIT SO‘ZLAR: Shukur Xolmirzayev, “Bahor o‘tdi” hikoyasi, o‘zbek adabiyoti, realizm, inson ruhiyati, hayotiy haqiqat, sog‘inch, mehr-muhabbat, sadoqat, hayotiy qarorlar, tabiat, vaqtning o‘tkinchiligi, ijtimoiy muammo, ma‘naviyat.

ANNOTATION: This article analyzes Shukur Xolmirzayev’s story “Bahor o‘tdi” from both artistic and thematic perspectives. At the center of the story are the young characters — Mastura and Akobir — whose inner worlds, life decisions, longing, love, and the swift passage of time are explored. The narrative vividly portrays the harmony between nature, social environment, and human psyche, as well as the life choices and personal responsibilities of the characters. The article also examines the system of characters, the author’s realism-based style, and the social, moral, and philosophical significance of the story.

KEYWORDS: Shukur Xolmirzayev, “Bahor o‘tdi” story, Uzbek literature, realism, human psyche, life truth, longing, love, loyalty, life decisions, nature, transience of time, social issue, morality.

АННОТАЦИЯ: В данной статье анализируется рассказ Шукура Холмирзаева «Bahor o‘tdi» с художественной и содержательной точки зрения. В центре повествования находятся молодые персонажи — Мастура и Акобир, их внутренний мир, жизненные решения, тоска, любовь и быстротечность времени. В произведении ярко показано единство природы, социальной среды и человеческой психики, а также жизненные выборы и личная ответственность героев. В статье

рассматриваются система персонажей, реализмический стиль автора, а также социальное, моральное и философское значение рассказа.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Шукур Холмирзаев, рассказ «Bahor o'tdi», узбекская литература, реализм, человеческая психика, жизненная правда, тоска, любовь, верность, жизненные решения, природа, быстротечность времени, социальная проблема, мораль.

ÖZET: Bu makalede Shukur Xolmirzayev'in "Bahor o'tdi" hikayesi sanatsal ve tematik açıdan incelenmektedir. Hikayenin merkezinde genç karakterler — Mastura ve Akobir — yer almakta olup, onların iç dünyaları, hayat kararları, özlem, aşk ve zamanın hızlı geçişi ele alınmaktadır. Eserde doğa, sosyal çevre ve insan psikolojisi arasındaki uyum ile karakterlerin yaşam seçimleri ve kişisel sorumlulukları canlı bir şekilde tasvir edilmiştir. Makalede karakterler sistemi, yazarın realizm temelli üslubu ve hikayenin sosyal, ahlaki ve felsefi önemi de ele alınmaktadır.

ANAHTAR KELIMELER: Shukur Xolmirzayev, "Bahor o'tdi" hikayesi, Özbek edebiyatı, realizm, insan psikolojisi, hayat gerçeği, özlem, aşk, sadakat, hayat kararları, doğa, zamanın geçiciliği, sosyal sorun, ahlak.

Kirish

Shukur Xolmirzayev o'zbek adabiyotida inson ruhiyati va hayotiy kechinmalarni chuqur badiiy uslub bilan tasvirlagan yozuvchilardan biridir. Uning hikoyalari nafaqat yosh avlodning his-tuyg'ularini aks ettiradi, balki inson hayotidagi murakkab qarorlar, sog'inch, sevgi va sadoqat kabi qadriyatlarni ham chuqur anglash imkonini beradi. "Bahor o'tdi" hikoyasi aynan shu nuqtai nazardan o'quvchiga katta ahamiyatga ega: hikoyada bahor fasli metafora sifatida ishlatiladi — yoshlik, yangi boshlanishlar, orzu-umid va vaqtning o'tkinchiligini bildiradi.

Hikoyaning markaziy qahramonlari — Mastura va Akobir — orqali muallif yoshlik davrining ichki kechinmalarini, hayotiy qarorlar oldidagi shubha va iztiroblarni, sevgi va sadoqatni jonli tasvirlaydi. Mastura o'zining ichki dunyosida ota-onasiga bo'lgan mehr, qishloq hayoti va yoshlik orzulari bilan yashaydi, Akobir esa o'zining oliy ta'limi va shahar hayotidagi sinovlari orqali ichki ruhiy iztiroblarga duch keladi.

Hikoyada tabiat tasvirlari — gullar, shabada, bahor manzaralari — qahramonlarning ichki kechinmalarini aks ettiruvchi badiiy vosita sifatida ishlatiladi. Shu bilan birga, hikoyadagi ijtimoiy muhit, kursdoshlari, o'qituvchilar va qishloq aholisi orqali o'quvchi o'zbek jamiyatidagi qadriyatlar, oilaviy an'ana va insoniy mas'uliyatni his qiladi. Shunday qilib, "Bahor o'tdi" hikoyasi nafaqat badiiy zavq beradi, balki

o‘quvchiga hayotiy saboq, vaqtning tez o‘tishi, yoshlik orzularining o‘tkinchiligi, inson ruhiyati va sadoqatning ahamiyati haqida chuqur mulohaza yuritish imkonini yaratadi.

Asosiy qism

“Bahor o‘tdi” hikoyasining markaziy qahramoni — Mastura, yosh qiz sifatida hayotiy qarorlar, sog‘inch va sevgi bilan bog‘liq murakkab ruhiy kechinmalarni boshdan kechiradi. Masturaning ichki dunyosi o‘zbek qishloq hayoti va oilaviy qadriyatlar bilan chambarchas bog‘langan. U ota-onasiga bo‘lgan mehr-muhabbatni, o‘zining kelajakdagi hayotiy orzularini va yoshlik sarguzashtlarini bir vaqtda boshdan kechiradi. Hikoyada Mastura ko‘pincha o‘z ichki monologlari orqali o‘quvchiga o‘z his-tuyg‘ularini, hayotiy iztiroblarini ochib beradi, bu esa qahramonni yanada jonli va real qiladi.

Akobir, Masturaning sevgilisi va hayotiy hamrohi, hikoyada yoshlarning orzulari, mas’uliyat va sadoqat masalalarini aks ettiruvchi figuradir. U oliy ta’limni tugatib, shahar hayotiga kiradi, lekin Mastura bilan bog‘liqligi unga ichki kurashlar, sog‘inch va hayotiy iztiroblar keltiradi. Akobirning ichki dunyosi qahramonning yoshlik orzulari, sevgi va vaqtning o‘tkinchiligini anglash jarayoni bilan boyitiladi.

Hikoyada tabiat tasvirlari qahramonlarning ruhiy holatini aks ettiruvchi badiiy vosita sifatida ishlatilgan. Bahor gullari, shabada, ochiq maydonlar va quyosh nuridagi manzaralar Mastura va Akobirning ichki kechinmalarini, hayotga bo‘lgan mehr-muhabbatini va vaqtning tez o‘tishini ramziy ifodalaydi. Bahorning o‘tishi yoshlarning orzularining o‘tkinchiligi va hayotiy qarorlarning murakkabligini yanada kuchaytiradi.

Shuningdek, hikoyada Masturaning onasi, kursdoshlari va qishloq aholisi orqali ijtimoiy muhit va oilaviy qadriyatlar ko‘rsatilib, qahramonlarning hayotiy tajribasi boyitilgan. Onaning Mehr-muhabbati va tarbiyaviy ta’siri Masturaga qarorlar qabul qilishda tayanch bo‘ladi, kursdoshlari va o‘qituvchilar esa uning ichki kechinmalarini va jamiyatdagi o‘rnini aks ettiruvchi vosita sifatida ishlaydi.

Hikoyadagi voqealar — bahorda uchrashuvlar, tabiatdagi sayrlar, ichki monologlar va yoshlik orzulari bilan bog‘liq hayotiy qarama-qarshiliklar — qahramonlarning ruhiy o‘sishini va insoniy qadriyatlarni anglashini ta’minlaydi. Shu tariqa Shukur Xolmirzayev hikoyada vaqtning tez o‘tishi, sadoqat, mehr-muhabbat va hayotiy qarorlarning inson ruhiyatiga ta’sirini chuqur ochib beradi.

Hikoyaning eng muhim jihati — inson ruhiyati va hayotiy kechinmalarni realizmga asoslangan badiiy uslubda tasvirlashidir. Qahramonlarning ichki dunyosi, tabiat bilan uyg‘unligi va ijtimoiy muhit bilan aloqasi hikoyaning hayotiylikini oshiradi, o‘quvchiga nafaqat badiiy zavq, balki hayotiy saboq va chuqur tushuncha beradi. Shu tariqa, “Bahor o‘tdi” hikoyasi Mastura va Akobir orqali inson ruhiyati, vaqtning o‘tkinchiligi va hayotiy

qarorlarning murakkabligini chuqur ochib beruvchi asar sifatida o'zbek adabiyotida muhim o'rin egallaydi.

Xulosa qilib aytganda, Shukur Xolmirzayevning "Bahor o'tdi" hikoyasi — inson ruhiyati, vaqtning o'tkinchiligi va hayotiy qarorlarning murakkabligini chuqur ochib beruvchi badiiy asar. Hikoyada Mastura va Akobir qahramonlari orqali o'quvchi yoshlik orzulari, sevgi, sadoqat, sog'inch va ichki iztiroblarni jonli his qiladi. Ularning hayotiy qarorlari, tabiat bilan uyg'unlikdagi tajribalari va ijtimoiy muhit bilan aloqasi hikoyaga realizm ruhini beradi va o'quvchiga hayotiy haqiqatlarni anglash imkonini yaratadi.

Hikoyaning eng qadrlı jihatı shundaki, u vaqtning tez o'tishi, yoshlik orzularining o'tkinchiligi, insoniy sadoqat va mehr-muhabbat kabi qadriyatlarni o'quvchiga nafaqat his-tuyg'ular orqali, balki badiiy tafsilotlar yordamida yetkazadi. Bahor faslining o'tishi metafora sifatida ishlatilgan bo'lib, hayotning o'zgaruvchanligini, vaqt bilan bog'liq kechinmalarni va inson ruhiyati o'sishini ramziy ifodalaydi.

Shaxsiy mulohazam shuki, "Bahor o'tdi" hikoyasi o'quvchiga nafaqat badiiy zavq, balki hayotiy saboq beradi: har bir inson yoshlik orzulari, sevgi va sadoqat orqali o'z ruhiyatini boyitadi, vaqt va hayotiy tajribalar esa insonning ichki dunyosini shakllantiradi. Shu tariqa Shukur Xolmirzayev hikoyasi — hayotiy kechinmalarni, inson ruhiyati murakkabligini va vaqtning o'tkinchiligini chuqur tasvirleydigan asar sifatida o'zbek adabiyotida o'rni muhim ekanligini yana bir bor tasdiqlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Xolmirzayev, Sh. – Bahor o'tdi. – Toshkent: Sharq, 2002.
2. Xolmirzayev, Sh. – Tanlangan hikoyalar. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2005.
3. Axmedov, I. – O'zbek badiiy hikoyachiligi tarixi. – Toshkent: Fan, 2010.
4. Qodirov, A. – O'zbek adabiyoti va realizm. – Toshkent: Ma'naviyat, 2012.
5. Rustamov, J. – Shukur Xolmirzayev ijodi va badiiy xususiyatlari. – Toshkent: Yoshlik, 2011.
6. Ubaydullaev, F. – Shukur Xolmirzayev asarlarida inson ruhiyati. – Toshkent: Ma'naviyat, 2019.
7. Tursunov, R. – O'zbek hikoyasida vaqt va hayotiy kechinmalar. – Toshkent: Sharq, 2018.
8. Karimov, O. – Shukur Xolmirzayev va o'zbek hikoyasidagi tabiat tasviri. – Toshkent: Adabiyot va san'at, 2016.